

ΜΟΝΗ ΔΑΦΝΙΟΥ

Η Μονή Δαφνίου βρίσκεται στο Χαϊδάρι, στις παρυφές του Ποικίλου Όρους, επί της Λεωφόρου Αθηνών, στο ρεύμα προς Αθήνα 11 χλμ. από το κέντρο της, και είναι κτισμένη στη θέση που υπήρχε το Ιερό του Απόλλωνα στο Δαφνί. Η εντυπωσιακή αρχιτεκτονική της και η ιδιαίτερη ψηφιδωτή διακόσμηση του ναού της μονής, την καθιστούν ένα από τα πλέον εξαιρετικά μνημεία της βυζαντινής τέχνης. Από το 1990 αποτελεί μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Στο σεισμό του 1999 υπέστη σοβαρές ζημιές.

Ιστορία και αρχιτεκτονική

- Η μονή ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα πάνω στα ερείπια του ναού του Δαφναίου Απόλλωνα ο οποίος είχε καταστραφεί από τους Γότθους το 395. Κάποιοι κίονες ιωνικού ρυθμού του αρχαίου ναού χρησιμοποιήθηκαν και πάλι. Σήμερα έχει διασωθεί μόνο ένας, ενώ οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν στο Λονδίνο από τον Λόρδο Έλγιν.
- Το καθολικό της μονής χρονολογείται στον όψιμο 11ο αιώνα και ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του οκταγωνικού σταυροειδούς ναού. Στον τύπο αυτό ο κεντρικός χώρος του κυρίως ναού διευρύνεται με την αντικατάσταση των τεσσάρων κιόνων που στηρίζουν τον τρούλο από οκτώ κίονες τοποθετημένους πλησιέστερα στους τοίχους. Η διάταξη των κιόνων που διαμορφώνει περίστωο γύρω από τον κεντρικό χώρο και διατηρεί τις σταυροειδώς διατεταγμένες καμάρες στην οροφή με την παρεμβολή ημιχωνίων ανάμεσά τους, χαρακτηρίζει ειδικότερα τον λεγόμενο σύνθετο οκταγωνικό (ή "ηπειρωτικό") τύπο της μεσοβυζαντινής ναοδομίας.
- Στο καθολικό της μονής σώζονται ψηφιδωτά, τα καλύτερα διατηρημένα της πρώτης περιόδου (Δυναστεία Κομνηνών, 11οο περίπου) που αντιπροσωπεύεται από την αυστηρή και ιερατική απεικόνιση του Παντοκράτορα Χριστού στο εσωτερικό του τρούλου, κύριο χαρακτηριστικό της Μακεδονικής εποχής.
- Μετά τη λεηλασία της μονής από τους Σταυροφόρους το 1205, ο Όθων ντε λα Ρος (Otto de la Roche), Δούκας των Αθηνών, την παραχώρησε στους Κιστερκιανούς μοναχούς. Οι Γάλλοι μοναχοί ανοικοδόμησαν τον εξωνάρθηκα, πρόσθεσαν έναν περίβολο γύρω από το μοναστήρι καθώς και άλλες αλλαγές μέχρι και την εκδίωξή τους από τους Τούρκους, όταν η μονή παραδόθηκε το 1458 και πάλι στους ορθόδοξους μοναχούς. Με το πέρασμα των αιώνων η μονή ερημώθηκε. Οι εργασίες αποκατάστασής της ξεκίνησαν μόλις το 1888.

Η προέλευση της ονομασίας

- Η ονομασία της μονής έχει συνδεθεί με το αρχαίο Ιερό του Δαφναίου Απόλλωνα, πάνω στο οποίο θεωρείται ότι έχει κτιστεί. Υπάρχουν όμως και άλλες εκδοχές. Μία από αυτές αναφέρει ότι πήρε το όνομά της από το πλήθος των δαφνών που υπήρχαν στην περιοχή και ίσως αυτός ήταν και ο λόγος ίδρυσης του αρχαίου Ιερού.
- Μία άλλη εκδοχή την συσχετίζει με την Παναγία της Δάφνης στην Κωνσταντινούπολη. Μία παράδοση, την οποία διηγήθηκε η ηλικιωμένη μοναχή Μάρθα γύρω στο 1870 στον Γεώργιο Λαμπάκη, αναφέρει ότι η ονομασία καθώς και η ίδρυση του Δαφνίου σχετίζονται με τη βασιλοπούλα Δάφνη. Θρύλος της εποχής αναφέρει ότι η Δάφνη ναυάγησε στη θάλασσα του Σκαρμαγκά, αλλά διασώθηκε μαζί με δώδεκα βαρέλια γεμάτα φλουριά. Για να ευχαριστήσει την Παναγία, έχτισε προς τιμήν της το μοναστήρι και όσα φλουριά περίσσεψαν τα έθαψε σε επτά πιθάρια στον περίβολο της μονής.
- Υπάρχουν ακόμη πολλές εκδοχές από παραδόσεις, μάλλον μυθοπλασίες, οι οποίες έχουν προκύψει από την λαϊκή πεποίθηση ότι το μοναστήρι ήταν ίδρυμα Βυζαντινού αυτοκράτορα. Μία από αυτές συνδέει την μονή με τον θρύλο της βασιλοπούλας Μαργαρώνας (Maqueline) και του ευγενούς Ιμπέρριου, που ανάγεται στον 12ο αιώνα.

Η ίδρυση της μονής

- Η χρονολογία ίδρυσης της Μονής Δαφνίου δεν έχει διευκρινιστεί με απόλυτη βεβαιότητα. Οι περισσότεροι ερευνητές, ανάγουν την ίδρυση του μοναστηριού στον 6ο αιώνα, δηλαδή στα παλαιοχριστιανικά χρόνια. Κατά τη διάρκεια του 5ου και του 6ου αιώνα στην Αθήνα χτίστηκαν πολλές εκκλησίες και πολλοί ειδωλολατρικοί ναοί μετατράπηκαν σε χριστιανικούς, λόγω της εξάπλωσης του χριστιανισμού, μετά την ανακήρυξή του σε επίσημη θρησκεία του βυζαντινού κράτους από τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Α'. Για να γίνει εξαγνισμός των αρχαίων ναών και ιερών, επιβλήθηκε η μετατροπή τους σε χριστιανικές εκκλησίες.
- Οι χριστιανικοί ναοί ανήκαν στον αρχιτεκτονικό τύπο της βασιλικής. Ήταν επιμήκη ορθογώνια κτίρια με προσανατολισμό ανατολικά - δυτικά, με προσαρτημένη τη κόγχη του ιερού βήματος, στην στενή ανατολική πλευρά. Το εσωτερικό των ναών ήταν διαμορφωμένο σε τρία κλίτη (διαδρόμους), που χωρίζονταν από δύο κιονοστοιχίες παράλληλες με τον κατά μήκος άξονα του ναού (τρίκλιτες βασιλικές). Τέτοιου τύπου πιστεύεται πως ήταν και η εκκλησία που είχε χτιστεί στο Δαφνί κατά τον 6ο αιώνα, στη θέση του ιερού του Δαφναίου Απόλλωνα, το οποίο καταστράφηκε κατά την επιδρομή των Γότθων του Αλάριχου το 395 μ.Χ.
-

- Υπάρχει μία εκδοχή, την οποία υποστήριξε πρόσφατα ο καθηγητής Χαράλαμπος Μπούρας, που αναφέρει ότι χρονολογικά η ίδρυση της μονής έγινε τον 11ο αιώνα. Προκύπτει από την εξέταση των ευρημάτων, τα οποία χρονολογούνται όλα μετά τον 11ο αιώνα. Η απουσία μοναστηριών στην περιοχή νοτίως του Ολύμπου πριν από το τέλος της Εικονομαχίας, δηλαδή τις αρχές του 9ου αιώνα, ενισχύει την εκδοχή αυτή.
- Η χρονολόγηση στον 6ο αιώνα είχε αποδοθεί βάσει των γλυπτών που υπήρχαν στο χώρο, τα οποία όμως μετά την μελέτη τους από αρχαιολόγους ανάγονται στη Μέση Βυζαντινή περίοδο (843-1204). Στην πρώιμη αυτή περίοδο αποδίδονταν και κάποια μοναστικά κελιά, καθώς και ο οχυρωματικός περίβολος.
- Η βασιλική του 6ου αιώνα προφανώς κατεδαφίστηκε και τη θέση της πήρε ο σταυροειδής οκταγωνικός ναός του 11ου αιώνα. Οι περιορισμένες ανασκαφές που έχουν γίνει για να εντοπιστεί η βασιλική του 6ου αιώνα, δεν είχαν κάποιο αποτέλεσμα, μέχρι σήμερα.

ΟΜΑΔΑ

- Ζαχαράκη Μαρία
- Κοτζαμάνη Ελένη
- Λιγνού Νάσια